

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG 3151/2021. (IV. 22.) AB VÉGZÉSE

alkotmányjogi panasz visszautasításáról

Az Alkotmánybíróság tanácsa alkotmányjogi panasz tárgyában meghozta a következő

v é g z é s t:

Az Alkotmánybíróság a Kúria mint felülvizsgálati bíróság Mfv.X.10.306/2019/9. számú ítéletével szemben előterjesztett alkotmányjogi panaszt visszautasítja.

I n d o k o l á s

- [1] 1. A dr. Szepesházi Péter egyéni ügyvéd által képviselt indítványozó az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLI. törvény 27. §-a alapján az ügyben első fokon eljáró bírósághoz 2020. november 4-én benyújtott alkotmányjogi panaszt terjesztett elő. Ebben kérte, hogy az Alkotmánybíróság állapítsa meg a Kúria mint felülvizsgálati bíróság Mfv.X.10.306/2019/9. szám alatt hozott, az indítványozónak 2020. szeptember 5-én kézbesített ítélete, valamint a Kecskeméti Közigazgatási és Munkaügyi Bíróság 6.M.368/2016/60. számú elsőfokú, és a Kecskeméti Törvényszék 6.Mf.20.319/2019/6. számú másodfokú ítélete alaptörvény-ellenességét, és azokat semmisítse meg. A panasz szerint a bírói döntések az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) és (7) bekezdését, XV. cikk (1) bekezdése első mondatát, XII. cikk (2) bekezdését és a XIII. cikk (1) bekezdését sértik. Az Alkotmánybíróság a panaszt a tartalma szerint bírálta el.
- [2] 1.1. Az indítványra okot adó ügyben az alkotmányjogi panasz és a bírói döntések értelmében az indítványozó (felperes) 2011. november 19-től előrehozott öregségi nyugdíjban részesült, amely 2012. január 1-jével korhatár előtti ellátásnak minősül. Az indítványozó 2013. október 1-jétől állt az alperes alkalmazásában mozdonyvezető munkakörben az alperes egyik olyan telephelyén, amelynek fő tevékenysége egy növényolajgyár és gabonátároló kiszolgálása volt külön szerződések alapján. 2016 év elején jelentős megrendeléscsökkenés, ezáltal jelentős mértékű bevételkiesés történt. Az alperes vezetése a gazdaságos működés érdekében a telephelyen foglalkoztatott három fő mozdonyvezető munkaviszonyának megszüntetéséről döntött, 2016. március 23-án kelt felmondásával a felperes munkaviszonyát 30 napos felmondási idővel megszüntette. Indokolása szerint a megbízó írásban értesítette a céget termelési volumenének csökkenéséről, az ehhez kapcsolódó megrendelés csökkenés okán pedig a munkáltatónál nincs szükség a továbbiakban a felperes munkájára. Az indítványozó keresetében a felmondás jogellenességének megállapítását, és jogviszonyának helyreállítását kérte. Álláspontja szerint a munkáltató az egyenlő bánásmód követelményét [az egyenlő bánásmódról és az esélyegyenlőség előmozdításáról szóló 2003. évi CXXV. törvény (a továbbiakban: Ebktv.) követelményét] sértette meg intézkedésével. Ezen túlmenően elmaradt munkabért, cafeteria juttatást, 13. havi munkabért és a részére járó jutalom időarányos megfizetését igényelte. A Kecskeméti Közigazgatási és Munkaügyi Bíróság 6.M.368/2016/60. számú elsőfokú ítélete kötelezte az alperest, hogy 15 napon belül adjon a felperesnek írásbeli értékelést a munkájáról. A keresetet egyebekben elutasította. A Kecskeméti Törvényszék 6.Mf.20.319/2019/6. számú másodfokú ítélete az elsőfokú bíróság ítéletét részben megváltoztatta, és a felperesnek a munkáltatói írásbeli értékelés kibocsátására irányuló keresetét elutasította. A Kúria a jogerős ítéletet hatályában fenntartotta.
- [3] 1.2. Az indítvány tartalma szerint az adott esetben az alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdés, a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenesség abban áll, hogy az önkényes mérlegelés tilalma megszegése fogalmilag, minden esetben önkényes döntésekhez vezet; az érdemi döntést magát befolyásolta maga az ügy érdemében elkövetett önkényes mérlegelés-sorozat. A panasz szerint „az alkotmány sértések a bíróságok részéről azért is kihatottak érdemben az ítéletre, mert nem kapta meg a felperes a kötelező (az Európai Unióról szóló szerződés és az Európai Közösséget létrehozó szerződés módosításáról szóló lisszaboni szerződés kihirdetéséről szóló 2007. évi CLXVIII. törvény 4. cikk 17. pontja) uniós jog védelmét, pedig azok fényében a vonatkozó hazai jogszabályok uniókonform és nem önkényes nem ellenségesen elfogult bíróból is álló bíróság általi mérlegelésével, ezen elbírálás esetén pernyertessé vált volna, ha tehát a bíróságok ezzel összefüggésben

betartják a törvény előtti egyenlőség elvét [Alaptörvény XV. cikke (1) bekezdése első mondata], az Alaptörvény XII. cikke (2) bekezdését (munkaképes ember munkafeltételei megteremtéséhez fűződő alkotmányos jog védelme az európai uniós jogi indokolatlan elbocsátás elleni védelemhez, életkoron alapuló foglalkoztatási diszkriminációmentességhez való joggal összefüggésben) és tiszteletben tartják így a tulajdonhoz való jogot.”

- [4] A panasz szerint az önkényes mérlegelés tilalmába ütköző eljárásjogi, egyben a tisztességes eljáráshoz való jogot üggyöntő eljárásjogi jellegénél fogva is megszegő alaptörvényt sértés, hogy a bíróságok a bizonyítási teher kijelölésekor eljárási hibát vétettek: az egyenlő bánásmód megsértése iránt indított perekben felperesnek mindössze a bekövetkezett hátrányt kell valószínűsítene, továbbá még azt, hogy milyen védett tulajdonsággal rendelkezik. A bíróság ennek ellenére mégis elrendelte számára, hogy jelölje meg, kik az összehasonlítható helyzetben lévő személyek, továbbá bizonyítsa az összefüggést is a védett tulajdonsága és a bekövetkezett hátrány között, ami egyértelműen ellentétes az Ebktv. 19. § (2) bekezdése, valamint az a) és b) pontjainak előírásaival. A panasz szerint „[e]z olyan tévedés, mely egyértelműen önkényes, minden észszerűséget, a fenti jogi előírás egyszerű nyelvtani értelmezését is sérti, a »fekete-fehér« jellegű, így a hatékony érdemi döntéshez, jogorvoslathoz és így indokoláshoz való jogba is ütközik, s nem mellékesen a magját érinti a hátrányos megkülönböztetéstől való védelemnek, tehát e körben tévedni súlyosabb megítélésű, mint más eljárási rész kérdésben. Ezzel az Alaptörvény XXVIII. cikke (1) bekezdése (tisztességes tárgyaláshoz való jog) és (7) bekezdésébe (érdemi hatékony jogorvoslathoz való jog, ezzel összefüggésben a bírósághoz fordulás joga, és ezekkel összefüggésben az európai uniós jogi munkaképes ember munkafeltételei megteremtéséhez fűződő alkotmányos jog védelme az európai uniós jogi indokolatlan elbocsátás elleni védelemhez, életkoron alapuló foglalkoztatási diszkriminációmentességhez való joggal összefüggésben is sérült és a XIII. cikkének (1) bekezdése is (tulajdonhoz való jog a későbbiekben írtak szerint).
- [5] A panasz szerint az önkényes mérlegelés tilalmába ütköző, anyagi jogi alaptörvényt sértés, hogy az első- és másodfokú bíróság szerint „a 2011. évi CLXVII. törvény az öregségi nyugdíjkorhatárt be nem töltött személynek járó előrehozott öregségi nyugdíjat korhatár előtti öregségi nyugdíjnak minősíti, melyet a jogszabály megszüntet és azt 2012. január 1-től korhatár előtti ellátásként rendeli tovább folyósítani; mindezek alapján a bíróság nézete szerint a felperes a felmondás időpontjában nyugdíjasnak minősült, hiszen részére az előrehozott öregségi nyugdíjat jogerősen megállapították 2011. december 5. napján, attól függetlenül, hogy elnevezését 2012. január 1. napjától jogszabály korhatár előtti ellátásra változtatta. A felperes ezáltal nem volt úgynevezett védett korban, így nem vonatkozott rá az Mt. [a munka törvénykönyvéről szóló 2012. évi I. törvény] 66. (5) bekezdése sem.” A panasz szerint „a valóságban ezzel szemben, miként a felperes következetesen állította a per folyamán, a felülvizsgálati kérelem is rögzíti, hogy a felmondás jogellenes volt, a felperes védett korban volt, nyugdíjasnak 2012. január 1-jétől nem minősülő munkavállaló volt. Nem a tényállást érintő eltérő mérlegelést valószínűsítették meg a bíróságok, hanem jogszabályt önkényesen, tévesen értelmeztek. [...] A nyugdíjas nyugdíjat kap, a nem nyugdíjas más elnevezésű ellátást, az ezzel ellentétes mérlegelés önkényes, nyilvánvalóan téves.”
- [6] A panasz érvelést tartalmaz arra is, hogy az elsőfokú bíróság az ülnök előadása alapján elfogult az indítványozóval szemben, ami a tisztességes eljáráshoz való jog részelemét, a pártatlan bírósághoz való jogot sérti, egyben a bírósághoz való jogot, hiszen az utóbbi magában foglalja az elfogulatlan érdemi elbíráláshoz és hatékony jogorvoslathoz való jogot, melyek e körben elmaradtak.
- [7] Az indítvány alapján az önkényes mérlegelés tilalmába és az Alaptörvény XII. cikk (2) bekezdésébe ütköző anyagi jogi alaptörvény-ellenesség valósult meg azzal is, hogy a bíróság következtetése szerint a felperes egyik védett tulajdonságként más véleményét, egyéb helyzetét, tulajdonságát, jellemzőjét jelölte meg, melyet arra alapított, hogy fokozott az igazságérzete, mivel nagyon sokszor jelezte munkáltatójának a munka törvénykönyve, a vasúti törvény és egyéb utasítások megsértését a munkavégzés körülményeivel, munkaidő-beosztással, vezénnyel kapcsolatban, kizárólag ő nem írta alá a 2016. január 2. napján kelt munkaszerződés-módosítást, mivel azt jogellenesnek tartotta, illetve folyamatosan jelezte az általa felfedezni vélt gázolaj lopást; mindez azonban a bíróság szerint „nem minősül az Ebktv. szerinti védett tulajdonságnak, mivel a védett más vélemény szűken kell értelmezni”. A panasz szerint „semmilyen magyarázatot nem adott azonban a bíróság ezen szűkítő – a diszkriminációellenes jogi küzdelem magját érintően korlátozó – elbírálása és akár az ennek szerinte megfelelő hazai joggyakorlat indokaira. Egy autokráciában főleg, de még demokratikus országokban is csoportot képeznek a szókimondó, tisztességes, s csak ezen tulajdonságai mellett alkalmazkodó emberek. Szubjektív kizárásuk a védendő körből alaptalan. Ez a bírósági nézet nem felel meg az Alaptörvény XII. cikke (2) bekezdésének, egyben önkényes mérlegelés eredménye.”

- [8] Az alkotmányjogi panasz – a panaszra okot adó ügy és az abban keletkezett határozatok részletes ismertetése, valamint számos alkotmánybírói határozat idézése mellett – arra is utal, hogy „az eljáró bíróságok lényegében, érdemben nem alkalmazták az EU-jogot” és – az Emberi Jogok Európai Bírósága eseti döntéseinek felhívása mellett – az Emberi Jogok Európai Egyezményét sem.
- [9] 2. Az Abtv. 56. § (1) bekezdése szerint az Alkotmánybíróság az ügyrendjében meghatározottak szerint tanácsban eljárva dönt az alkotmányjogi panasz befogadásáról. A (2) bekezdés alapján a tanács mérlegelési jogkörében vizsgálja az alkotmányjogi panasz befogadhatóságának törvényben előírt tartalmi feltételeit, ezek között a 26–27. § szerinti érintettséget, az Alaptörvényben biztosított jogok sérelmét, valamint a 29–31. § szerinti feltételeket. A (3) bekezdés úgy szól, hogy a befogadás visszautasítása esetén a tanács rövidített indokolással ellátott végzést hoz, amelyben megjelöli a visszautasítás indokát.
- [10] 3. Az Alkotmánybíróságnak az Abtv. 56. §-a alapján mindenekelőtt azt kellett megvizsgálnia, hogy az alkotmányjogi panasz a befogadhatóság egyes formai és tartalmi törvényi feltételeinek eleget tesz-e.
- [11] A panasz határidőben érkezett az Alkotmánybírósághoz [Abtv. 30. § (1) bekezdés]. A panasz a határozott kérelem feltételeinek megfelel [Abtv. 52. § (1b) bekezdés], tartalmazza ugyanis azt a törvényi rendelkezést, amely megállapítja az Alkotmánybíróság hatáskörét az indítvány elbírálására, továbbá amely az indítványozó jogosultságát megalapozza [Abtv. 52. § (1b) bekezdés a) pont, Abtv. 27. § (1) bekezdés]; az eljárás megindításának indokait [Abtv. 52. § (1b) bekezdés b) pont]; az Alkotmánybíróság által vizsgálandó bírói döntést [Abtv. 52. § (1b) bekezdés c) pont]; az Alaptörvény sérülni vélt rendelkezését [Abtv. 52. § (1b) bekezdés d) pont]; indokolást arra nézve, hogy a sérelmezett bírói döntés miért ellentétes az Alaptörvény megjelölt rendelkezéseivel [Abtv. 52. § (1b) bekezdés e) pont]; kifejezett kérelmet arra, hogy az Alkotmánybíróság állapítsa meg a támadott bírói döntés alaptörvény-ellenességét és semmisítse meg azt [Abtv. 52. § (1b) bekezdés f) pont].
- [12] 3.1. Az indítványozó a bíróság eljárásában felperes volt, érintettségének a fennállása az Abtv. 27. § (2) bekezdés a) pontján alapul.
- [13] 3.2. Az Alkotmánybíróságnak vizsgálni kellett, hogy az indítványozó Alaptörvényben biztosított jogra hivatkozik-e, és az Abtv. 29. §-ában foglaltak teljesülnek-e.
- [14] Az Alaptörvénynek a panaszban megjelölt rendelkezéseit [XXVIII. cikk (1) és (7) bekezdését, XV. cikk (1) bekezdése első mondatát, XII. cikk (2) bekezdését és a XIII. cikk (1) bekezdését] illetően azt lehet megállapítani, hogy az alkotmányjogi panasz Alaptörvényben biztosított jog sérelmét állítja.
- [15] Az indítványozó Alaptörvényben biztosított jogainak sérelmeként egyrészt a bírói döntésekben alkalmazott egyes jogszabályokban szereplő eljárásjogi és anyagi jogi fogalmak (bizonyítási teher, védett tulajdonság, nyugdíjnak minősülés) mikénti értelmezése, másrészt a bírói döntéseknek az indokolás hiányossága miatti alaptörvény-ellenességére hivatkozott.
- [16] Az Alkotmánybíróság a jelen ügyben is hivatkozik arra, az Alaptörvény 24. cikk (1) bekezdésére visszavezethető gyakorlatára, amely szerint – mivel a testület „az Alaptörvény védelmének legfőbb szerve”, ezért – eljárása során nem vizsgálhatja felül a támadott bírói döntés jog-, illetve törvényszerűségét. Ezért „[ö]nmagukban a rendes bíróságok által elkövetett vélt vagy valós jogszabálysértések nem adhatnak alapot alkotmányjogi panasznak” [3325/2012. (XI. 12.) AB végzés, Indokolás [13]]. Az Alaptörvény indítványban felhívott, az Alaptörvény Szabadság és Felelősség című részében szereplő egyes alapvető jogokat illetően az indítványozó részben azt sérelmezte, hogy a bíróságok az ő perbeli érveit nem osztották, az anyagi és eljárási szabályokat helytelenül értelmezték, illetve alkalmazták. Ebben a körben a panaszban foglaltak alapján nincs kellő következtetési alap annak megállapítására, hogy az alkotmányjogi panaszra okot adó ügyben a bírói döntéseket érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenesség kéteye merülne fel. Így az indítvány befogadásának feltételei nem állnak fenn.
- [17] Az Alkotmánybíróság emlékeztet rá, hogy „[n]em vizsgálja, hogy a bírói döntés indokolásában megjelölt bizonyítékok és megjelenő érvek megalapozottak-e, mint ahogyan azt sem vizsgálja, hogy a jogalkalmazó helytállóan értékelte-e az eljárásban beszerzett bizonyítékokat és előadott érveket, vagy a konkrét ügyben a bírói mérlegelés eredményeként megállapított tényállás, és az abból levont következtetés megalapozott-e. A tényállás megállapítása, a bizonyítékok értékelése, és mérlegelése ugyanis az eljárási szabályokban a jogalkalmazó számára fenntartott feladat.” [3331/2020. (VIII. 5.) AB határozat, Indokolás [34]] Az Alkotmánybíróság jelen ügyben is hangsúlyozza, hogy az indítványozó által hivatkozott tisztességes bírói eljárás alapjoga nem

teremthet alapot arra, hogy az Alkotmánybíróság a bírósági szervezet feletti „szuperbíróság” szerepébe lépjen, és hagyományos jogorvoslati fórumként járjon el {3325/2012. (XI. 12.) AB végzés, Indokolás [14]}. Az, hogy az indítványozó az egyébként megindokolt bírósági döntést tévesnek tartja, nem tekinthető az eljárás tisztességessége követelményrendszerén belül értékelhető alkotmányossági kérdésnek. Az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésében foglalt tisztességes bírósági eljáráshoz való jog részelemét képező indokolási kötelezettség vonatkozásában az Alkotmánybíróság gyakorlata töretlen. Eszerint „önmagában az a körülmény, hogy az indítványozó nem ért egyet a bíróságok döntésével és annak indokolásával, nem elégséges érv a támadott döntés alaptörvény-ellenességének alátámasztására” {3364/2017. (XII. 22.) AB végzés, Indokolás [21]}; valamint „a bíróságok indokolási kötelezettségéből nem következik a felek által felhozott minden észrevétel egyenként való megcáfolási kötelezettsége, különösen az indítványozó szubjektív elvárásait kielégítő mélységű érvrendszer bemutatása” {30/2014. (IX. 30.) AB határozat, Indokolás [89], hasonlóan: 3422/2020. (XI. 26.) AB végzés, Indokolás [33]}.

- [18] A tisztességes eljárás alkotmányos követelménye a bírói döntésekkel szemben azt az elvárást fogalmazza meg, hogy a bíróság az eljárásban szereplő feleknek az ügy lényegi részeire vonatkozó észrevételeit kellő alaposággal megvizsgálja, és ennek értékeléséről határozatában számot adjon. Ennek megítéléséhez az Alkotmánybíróság figyelemmel van a jogvita természetére, az alkalmazandó eljárási törvény rendelkezéseire, a felek által az adott ügyben előterjesztett kérelmekre és észrevételekre, valamint az ügyben választ igénylő lényeges kérdésekre {7/2013. (III. 1.) AB határozat, Indokolás [33]–[34]; 3179/2018. (VI. 8.) AB határozat, Indokolás [67]}. Az alkotmányjogi panaszra okot adó ügyben eljáró mindhárom bíróság az indítványozó valamennyi felvetésével érdemben, részletesen foglalkozott. Egybehangzó a döntésük abban, hogy a konkrét esetben a felmondás nem volt jogellenes, és ennek indokát is adták, amennyire kell (lásd különösen: kúriai döntés indokolása [75]–[101] bekezdések). Az elsőfokú bíróságon eljáró ülnök elfogultságát állító, az indítványban szereplő érvelés sem alkalmas annak megállapítására, hogy az a panasz befogadását indokolja.

- [19] 4. Mindezeket figyelembe véve az Alkotmánybíróság az indítványt – az Abtv. 56. § (2) és (3) bekezdései alapján eljárva, az Abtv. 29. §-ára, valamint az Ügyrend 30. § (2) bekezdés a) és h) pontjaira tekintettel – visszautasította.

Budapest, 2021. március 23.

Dr. Handó Tünde s. k.,
tanácsvezető, előadó alkotmánybíró

Dr. Handó Tünde s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró
az aláírásban akadályozott
dr. Pokol Béla
alkotmánybíró helyett

Dr. Handó Tünde s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró
az aláírásban akadályozott
dr. Schanda Balázs
alkotmánybíró helyett

Dr. Handó Tünde s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró
az aláírásban akadályozott
dr. Szalay Péter
alkotmánybíró helyett

Dr. Handó Tünde s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró
az aláírásban akadályozott
dr. Szívós Mária
alkotmánybíró helyett

Alkotmánybírósági ügyszám: IV/1932/2020.

• • •